

TOMASZ GAWLICZEK

Uniwersytet Wrocławski
e-mail: t.gawliczek@prawo.uni.wroc.pl

Przepisy karne ustawy o ochronie prawnej odmian roślin — przyczynek do roli prawa karnego gospodarczego w ochronie własności intelektualnej

Wprowadzenie

Systemowe uregulowanie prawne własności intelektualnej tworzy zasadniczo dwie kategorie praw: prawo autorskie wraz z jego prawami pokrewnymi oraz prawa własności przemysłowej¹. Podział ten znajduje swoje uzasadnienie nie tylko w historycznym rodowodzie przedmiotowych regulacji, ale przede wszystkim w ich konstrukcji, która determinuje zarówno sam sposób nabycia określonego prawa na dobrach niematerialnych, jak i specyfikę prawnie przewidzianych środków jego ochrony. Z uwagi na dokonujący się we współczesnym świecie postęp technologiczny, a przy tym doniosłość normatywnych uregulowań z zakresu własności intelektualnej dla obrotu gospodarczego, katalog tych praw ma z założenia charakter otwarty², co umożliwia ustawodawcy jego poszerzanie w celu dostosowania do bieżących potrzeb społeczno-ekonomicznych.

Konieczność zapewnienia *sui generis* ochrony prawnej odmianom roślin wynika przede wszystkim z przyjętej konstrukcji prawnej wynalazku jako przedmiotu patentu, która uniemożliwia objęcie ich ochroną przewidzianą przez prze-

¹ Odnośnie do szerokiego ujęcia normatywnego praw własności intelektualnej — zob. art. 2 Konwencji o ustanowieniu Światowej Organizacji Własności Intelektualnej, sporządzonej w Sztokholmie w dniu 14 lipca 1967 r. (Dz. U. z 1975 r., Nr 9, poz. 49).

² Należy zwrócić uwagę, że katalog ten ma charakter otwarty w odróżnieniu — co istotne — od katalogu praw bezwzględnych chroniących przedmioty własności przemysłowej (*numerus clausus*), który jest zależny od decyzji samego ustawodawcy — szerzej zob. P. Kostański, *Tezy do art. 1 pr. wł. przem.*, [w:] *Prawo własności przemysłowej. Komentarz*, red. *idem*, Warszawa 2010, s. 9.

pisy pokrewnie unormowanego prawa patentowego³. Normatywne uregulowanie w postaci osobnej ustawy tego jednego z najnowszych praw własności intelektualnej stawiało pytanie o celowość przyjęcia także nowych, a zarazem uwzględniających specyfikę wyłącznego prawa do odmiany roślin, rozwiązań gwarantujących jego karnoprawną ochronę. Wprowadzając do obowiązującej ustawy o ochronie prawnej odmian roślin⁴ rozdział 3 zatytułowany „Przepisy karne”, ustawodawca uznał jednoznacznie za słuszny pogląd o subsydiarnej, a zarazem koniecznej roli, jaką pełnią obecnie regulacje prawa karnego gospodarczego w dziedzinie własności intelektualnej⁵. Mając na uwadze powyższe, celowym wydaje się przedstawienie węzłowych zagadnień dotyczących typów czynów zabronionych stypizowanych w przedmiotowej ustawie w szerszej perspektywie, uwzględniając przy tym przede wszystkim przepisy karne zawarte w ustawie — Prawo własności przemysłowej (dalej: pr. wł. przem.)⁶, jak również przywołując w wybranych aspektach prawnokarne regulacje ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych⁷. Poszerzone w ten sposób *spectrum* analizy przepisów karnych ustawy o ochronie prawnej odmian roślin będzie stanowić przyczynek do odpowiedzi na pytanie o spójność, a zarazem poprawność techniczno-legislacyjną regulacji prawa karnego gospodarczego w obszarze własności intelektualnej.

Należy w tym miejscu zaznaczyć, że wybór przepisów karnych przedmiotowej ustawy jako swoistej egzemplifikacji wzmiankowanych zagadnień jest nieprzypadkowy z co najmniej dwóch zasadniczych powodów. Po pierwsze, przepisy art. 37, art. 37a oraz art. 37b Ustawy z dnia 6 sierpnia 2003 r. o ochronie prawnej odmian roślin (dalej: pr. ochr. odm. roślin. u.) stanowią chronologicznie ostatnią (a zatem najnowszą) z uchwalonych regulacji prawa karnego gospodarczego, których bezpośredni przedmiot ochrony stanowią prawa własności intelektualnej *sensu largo*. W drugiej kolejności wypada wspomnieć — co nie pozostaje bez wpływu na doniosłość podejmowanej w tym zakresie problematyki — że przepisy te doczekały się szczegółowej analizy w dotychczasowej literaturze

³ O genezie wyodrębnienia wyłącznego prawa do odmiany — zob. M. Korzycka-Iwanow, P. Gala, *Ochrona prawna odmian roślin*, „Studia Prawa Prywatnego” 2009, nr 3, s. 297–298.

⁴ Ustawa z dnia 6 sierpnia 2003 r. o ochronie prawnej odmian roślin (Dz. U. z 2003 r., Nr 137, poz. 1300 z późn. zm.).

⁵ W uzasadnieniu projektu ustawy wyraźnie wskazano, że „wyszczególnienie działań podlegających odpowiedzialności karnej [...] ma chronić interesy hodowców i użytkowników odmian”, zob. Rządowy projekt ustawy o ochronie prawnej odmian roślin, druk sejmowy nr 1287 z dnia 24 stycznia 2003 r., Sejm RP IV kadencji.

⁶ Ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r. — Prawo własności przemysłowej (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r., poz. 1410).

⁷ Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2006 r., Nr 90, poz. 631 z późn. zm.), dalej: pr. aut.

przedmiotu jedynie w praktycznym komentarzu do ustawy o prawnej ochronie odmian roślin autorstwa specjalistów z zakresu prawa cywilnego⁸.

Ogólna charakterystyka przepisów karnych ustawy o ochronie prawnej odmian roślin

Na wstępie należy podkreślić, że normatywne regulacje z rozdziału trzeciego omawianej ustawy stanowią odpowiednio pozakodeksowe przestępstwa gospodarcze naruszenia wyłącznego prawa do odmiany oraz zasad jej oznaczania (art. 37) oraz pozakodeksowe wykroczenia gospodarcze uniemożliwienia kontroli oraz nierzetelnej dokumentacji lub informacji (art. 37a)⁹. Konstatacja ta w oczywisty sposób determinuje nie tylko ich wykładnię poprzez konieczność odwołania się do norm bazowych (pozakarnych) przedmiotowej ustawy, ale ma również znaczenie dla określenia specyfiki realizowanych przez nie funkcji oraz ich techniczno-legislacyjnego kształtu¹⁰. „Gospodarczy” charakter stypizowanego w przepisie karnym czynu zabronionego nie sprowadza się wyłącznie do stwierdzenia, że przedmiot jego ochrony stanowią procesy gospodarowania, ale nakazuje także przyjąć założenie o subsydiarnej i proporcjonalnej roli, jaką przepis ten spełnia wobec pozostałych środków ochrony prawnej (*prima ratio*)¹¹. Z tej perspektywy należy zatem analizować również pozostałe regulacje karne (art. 303–310 pr. wł. przem. oraz art. 115–123 pr. aut.) chroniące prawa własności intelektualnej, co pozwala jednocześnie w obiektywny sposób porównać, w jakim (i czy w podobnym) stopniu realizują one wzmiankowane powyżej założenia oraz funkcje.

⁸ K. Felchner (red.), K. Jasińska, M. Lampart, D. Marek, *Ustawa o ochronie prawnej odmian roślin. Komentarz*, Warszawa 2009. W tym kontekście dziwi fakt całkowitego pominięcia wzmiankowanej problematyki w fachowej literaturze z zakresu prawa karnego gospodarczego, np. *System Prawa Handlowego. Tom X. Prawo karne gospodarcze*, red. R. Zawłocki, Warszawa 2012. W ograniczonym zakresie została ona natomiast podjęta w literaturze z zakresu prawa wykroczeń — zob. W. Kotowski, B. Kurzępa, *Wykroczenia pozakodeksowe. Komentarz*, Warszawa 2006, s. 278–282.

⁹ Z. Siwik, *Prawo karne gospodarcze. Wybór źródeł*, Wrocław 2006, s. 236.

¹⁰ J. Skorupka, *Pojęcie przestępstwa gospodarczego*, [w:] *Węzłowe problemy prawa karnego, kryminologii i polityki kryminalnej. Księga pamiątkowa ofiarowana Profesorowi Andrzejowi Markowi*, red. V. Konarska-Wrzošek, J. Lachowski, J. Wójcikiewicz, Warszawa 2010, s. 501.

¹¹ Szerzej o dyrektywach proporcjonalności i subsydiarności w prawie karnym gospodarczym — zob. A. Mucha, *Struktura przestępstwa gospodarczego oraz okoliczności wyłączające bezprawność czynu w prawie karnym gospodarczym. Analiza teoretyczna i dogmatyczna*, Warszawa 2013, s. 49; S. Żółtek, *Prawo karne gospodarcze w aspekcie zasady subsydiarności*, Warszawa 2009.

Ewolucja kryminalizacji czynów skierowanych przeciwko prawnie chronionym odmianom roślin

W pierwotnie uchwalonym tekście ustawy o ochronie prawnej odmian roślin ustawodawca jednoznacznie przesądził¹² w art. 37 ust. 2, że stypizowane w niej czyny zabronione należą do kategorii wykroczeń gospodarczych. Przyjęte pierwotnie rozwiązanie należy z punktu widzenia systemowego ocenić jako niezrozumiałe z co najmniej dwóch zasadniczych powodów.

Po pierwsze, pokrewne regulacje prawa własności przemysłowej (a w szczególności prawa patentowego) zostały zabezpieczone z uwagi na stopień społecznej szkodliwości ich naruszeń zarówno przez przepisy karne w postaci przestępstw gospodarczych (art. 303–304 pr. wł. przem.), jak i wykroczeń gospodarczych (art. 307 pr. wł. przem.). Jeszcze większą represyjnością odznaczają się przepisy karne w prawie autorskim, gdzie ustawodawca unormował tylko przestępstwa gospodarcze (art. 115–119 pr. aut.). Jeśli zatem wyłączne prawo do odmiany rośliny jest konstrukcyjnie zbliżone do patentu, przez co nazywane jest również „quasi-patentem” lub „patentem roślinnym”¹³, to różnicowanie prawnokarnego „standardu” ochrony obu tych praw poprzez ograniczenie jej w zakresie omawianej ustawy jedynie do odpowiedzialności wykroczeniowej stanowiłoby niezrozumiały ze strony ustawodawcy zabieg legislacyjny. Za przyjęciem powyższej argumentacji przemawia również fakt, że to właśnie w uzasadnieniu projektu ustawy o ochronie prawnej odmian roślin wskazano na rolę i istotę regulacji prawa karnego, w odróżnieniu od projektu ustawy — Prawo własności przemysłowej, gdzie ustawodawca nie odniósł się w żaden sposób do funkcji wzmiankowanych przepisów¹⁴.

Po drugie, stypizowane w pierwotnym tekście ustawy czyny, polegające na naruszeniu wyłącznego prawa do odmiany bądź też oznaczaniu nazwą odmiany chronionej wyłącznym prawem materiał siewny lub materiał ze zbioru innej lub nieznannej odmiany, mają charakter zachowań ściśle związanych z bezpośrednim obrotem gospodarczym, podczas gdy pozostałe typy czynów zabronionych dotyczą w znacznej mierze niewypełniania ustawowych obowiązków przez hodowcę, uprawnionego posiadacza gruntów rolnych na podstawie przepisów o tak zwanych odstępstwie rolnym¹⁵ lub przetwórcę. Określony w tym drugim przypadku

¹² Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2006 r., I KZP 52/05; w aktualnie obowiązującym kształcie normatywnym przepisów karnych omawianej ustawy tożsamą rolę spełnia art. 37b.

¹³ A. Partycka-Skrzypek, *Ochrona odmian roślin w świetle nowych regulacji prawnych*, [w:] *Z problematyki praw na dobrach niematerialnych*, „Prace Instytutu Prawa Własności Intelektualnej UJ” 2005, z. 89, s. 192.

¹⁴ Zob. Rządowy projekt ustawy — Prawo własności przemysłowej wraz z projektami podstawowych aktów wykonawczych, druk sejmowy nr 248 z dnia 18 marca 1998 r., Sejm RP III kadencji.

¹⁵ Mowa o instytucji uregulowanej w przepisach art. 23–23c pr. ochr. odm. rośl. u. nazywanej także „przywilejem rolnika”. Znajduje ona swoje źródło umocowania w art. 15 ust. 2 Międzynaro-

catalog zachowań wydaje się zbliżać je do kategorii deliktów administracyjnych, przez co w literaturze przedmiotu wyrażono pogląd, że „trafniejszym byłoby zrezygnowanie z obciążania hodowców odpowiedzialnością za wykroczenie”¹⁶. Nie można zgodzić się z przywołaną tezą chociażby z uwagi na daleko idące różnice w zakresie gwarancyjnych standardów procesowych pomiędzy postępowaniem w sprawach o wykroczenia a postępowaniem administracyjnym. Inny jest również sam charakter prawny odpowiedzialności administracyjnej oraz konstrukcja przewidzianych w niej sankcji¹⁷. Twierdzenie, że przykładowo uniemożliwienie przeprowadzenia kontroli zachowania odmiany (*vide* art. 37a pkt 1) mogłoby być zabezpieczone efektywniejszą sankcją, gdyby skutkowało odmowną decyzją dyrektora Centralnego Ośrodka Badania Odmian Roślin Uprawnych (COBORU)¹⁸ w przedmiocie przyznania wyłącznego prawa do odmiany, w sposób nieuzasadniony neguje celowość i dolegliwość prawnokarnej represji skierowanej w stosunku do zachowań polegających w ogólności na uchylaniu się od tego rodzaju obowiązku. Skoro bowiem hodowca wszczyna procedurę w przedmiocie uzyskania bezwzględного prawa wyłącznego, oznacza to, że dobrowolnie — i we własnym interesie — nakłada na siebie ustawowe powinności, przez co powinien liczyć się także z prawnie przewidzianymi konsekwencjami określonych zachowań¹⁹. Należy w tym miejscu negatywnie ocenić występujące coraz częściej w polskim ustawodawstwie tendencje do zastępowania odpowiedzialności karnej *sensu largo* sankcjami o charakterze administracyjnoprawnym. Praktyka tego rodzaju, dotycząca w szczególności wykroczeń gospodarczych, prowadzi bowiem do rozmycia granic pomiędzy sprawowaniem administracji publicznej a stosowaniem określonego rodzaju represji karnej²⁰.

Uzasadnienia dla przyjęcia w pierwotnym tekście ustawy jedynie odpowiedzialności wykroczeniowej można upatrywać we wcześniejszych regulacjach

dowej konwencji ochrony nowych odmian roślin, sporządzonej w Paryżu w dniu 2 grudnia 1961 r. (Konwencja UPOV). Szerzej zob. M. Korzycka-Iwanow, P. Gala, *op. cit.*, s. 329–331 i cytowana tam literatura.

¹⁶ K. Jasińska, *Tezy do art. 37a*, [w:] *Ustawa o ochronie...*, s. 277.

¹⁷ M. Wincenciak, *Sankcje w prawie administracyjnym i procedura ich wymierzania*, Warszawa 2008, s. 22–34; zob. także: P. Przybysz, *Funkcje sankcji administracyjnych*, [w:] *Sankcje administracyjne*, red. M. Stahl, R. Lewicka, M. Lewicki, Warszawa 2011, s. 170–171. Szerzej o specyfice postępowania w przedmiocie nakładania sankcji administracyjnych — zob. D. Szumiło-Kulczycka, *Prawo administracyjno-karne*, Kraków 2004, s. 156–162.

¹⁸ Zob. art. 4 ust. 3 pr. ochr. odm. roślin. W tym kontekście zob. także: Ustawa z dnia 25 listopada 2010 r. o COBORU (Dz. U. Nr 239, poz. 1591 z późn. zm.).

¹⁹ Na marginesie prowadzonych rozważań warto również odnotować, że podobnego rodzaju działanie polegające na utrudnianiu lub uniemożliwianiu wykonywania prawa do kontroli utworu lub innych praw pokrewnych (jakkolwiek występujące już po nabyciu uprawnienia do określonego przedmiotu własności intelektualnej) zostało przez ustawodawcę stypizowane w art. 119 pr. aut. jako przestępstwo gospodarcze.

²⁰ F. Longchamps, *Problemy pogranicza prawa administracyjnego*, „Studia Prawnicze” 1967, z. 16, s. 11–12.

prawnych dotyczących wyłącznego prawa do odmiany. W nieobowiązującej już bowiem ustawie o nasiennictwie z dnia 24 listopada 1995 r., w której zawierały się uprzednio przepisy normujące kwestie związane z ochroną prawną odmian roślin, ustawodawca — nawiązując tym samym do wcześniejszych regulacji normatywnych z tego zakresu²¹ — w rozdziale 9 „Przepisy karne” stypizował wyłącznie czyny stanowiące wykroczenia gospodarcze. Porównując rozpiętość sankcji karnych przewidzianych przez przywołane przepisy można wysunąć jednak twierdzenie, że czyny stypizowane obecnie w art. 37 pr. ochr. odm. rośl. u. jako przestępstwa gospodarcze już wówczas wykazywały wyższy stopień społecznej szkodliwości, ponieważ tylko za ich popełnienie groziła kara aresztu. Wprowadzając przepisy karne do obowiązującej ustawy o ochronie prawnej odmian roślin ustawodawca nie zdecydował się natomiast objąć zakresem kryminalizacji dwóch kategorii zachowań: wprowadzenia do obrotu materiału siewnego nieodpowiadającego obowiązującym wymaganiom oraz prowadzenia obrotu materiałem siewnym bez stosownego zezwolenia (*vide* art. 73 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy o nasiennictwie z dnia 24 listopada 1995 r.). Całkowitą depenalizację wzmiankowanych czynów zabronionych należy ocenić pozytywnie w tym zakresie, w jakim pozwoliło to uniknąć analogicznych wątpliwości interpretacyjnych występujących na gruncie wykładni przepisu art. 305 ust. 1 pr. wł. przem., związanych z „wprowadzeniem do obrotu” przedmiotu chronionego bezwzględny prawem wyłącznym²².

Obowiązujący aktualnie kształt prawnokarnej ochrony odmian roślin został wprowadzony ustawą nowelizacyjną z dnia 9 czerwca 2006 r.²³, która dokonała ostatecznie dwupodziału stypizowanych wcześniej czynów zabronionych na przestępstwa gospodarcze (art. 37) oraz wykroczenia gospodarcze (art. 37a). Tym samym ustawodawca doprowadził ostatecznie do ogólnej standaryzacji przepisów karnych chroniących szeroko rozumiane prawa własności intelektualnej²⁴.

²¹ Mowa o ustawie o nasiennictwie z dnia 10 października 1987 r. (Dz. U. Nr 31, poz. 166 z późn. zm.); szerzej zob. K. Siarkiewicz, *Wykroczenia z ustawy o nasiennictwie*, „Zagadnienia wykroczeń” 1987, nr 6, s. 23–26.

²² Zob. T. Gawliczek, *Uwagi na tle pojęcia „wprowadzenie do obrotu” (na przykładzie przepisów karnych ustawy — Prawo własności przemysłowej)*, [w:] *Nullum crimen sine lege*, red. I. Sepiolo, Warszawa 2013, s. 273–285.

²³ Ustawa z dnia 9 czerwca 2006 r. o zmianie ustawy o ochronie prawnej odmian roślin i ustawy o nasiennictwie (Dz. U. Nr 126, poz. 877).

²⁴ W uzasadnieniu do rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o ochronie prawnej odmian roślin i ustawy o nasiennictwie (druk sejmowy nr 460 z dnia 27 marca 2006 r., Sejm RP V kadencji) wyraźnie wskazano na „zbyt łagodny reżim karny za popełnienie czynu zabronionego z art. 37”, a ponadto zwrócono uwagę, że „w ramach innych krajowych regulacji prawnych dotyczących ochrony praw o charakterze niematerialnym zaznacza się w tej mierze znacząca dysproporcja. Nieuzasadnionym jest, aby podmioty uprawnione z tytułu wyłącznego prawa do odmian roślin były objęte w mniejszym zakresie ochroną gwarantowaną przez przepisy prawa karnego”. W zakresie opiniowania przywołanego projektu ustawy Rada Legislacyjna zaproponowała także rozszerzenie sankcji karnej (kara grzywny albo kara aresztu albo obie te kary łącznie) właśnie za wykroczenie udaremniania lub utrudniania wykonywania czynności kontrolnej, jednakże sugestia ta nie została

Zagadnienia techniczno-legislacyjne przepisów karnych ustawy o ochronie prawnej odmian roślin

Próba podjęcia oceny, jaką rolę spełniają przepisy prawa karnego gospodarczego w ochronie własności intelektualnej *sensu largo*, nie może się odbyć bez próby odpowiedzi na pytanie o ich poziom techniczno-legislacyjny. Tylko poprawnie zredagowany przepis karny może bowiem prawidłowo wypełniać wszystkie swoje funkcje²⁵.

W obowiązującej ustawie o ochronie prawnej odmian roślin z dnia 28 czerwca 2003 r. zakres kryminalizacji wyznaczają dwa przepisy karne (art. 37 i art. 37a), w których określono łącznie siedem czynów zabronionych (dwa przestępstwa gospodarcze oraz pięć wykroczeń gospodarczych)²⁶. Ustawodawca zdecydował się zamknąć przedmiotowe regulacje w obrębie dwóch jednostek redakcyjnych wyraźnie rozgraniczając odpowiedzialność karną *sensu stricto* (przestępstwa gospodarcze) od odpowiedzialności za wykroczenie (wykroczenia gospodarcze)²⁷. Wątpliwości w tym zakresie może rodzić „zbiorcze” unormowanie w jednym przepisie obu — różnych co do istoty — typowych przestępstw gospodarczych: naruszenia wyłącznego prawa do odmiany oraz naruszenia zasad jej oznaczania. Pierwsze z nich polega na naruszaniu uprawnień hodowcy określonych enumeratywnie w przepisie art. 21 oraz art. 22 ust. 1 przedmiotowej ustawy. Należy przy tym podkreślić, że prawnokarną ochroną objęte są *expressis verbis* tylko uprawnienia hodowcy nabyte wskutek wydania pozytywnej decyzji dyrektora COBORU w sprawie przyznania wyłącznego prawa, a zatem ich tymczasowe wykonywanie na podstawie art. 14 ust. 1 pr. ochr. odm. roślin u. jest w tym przypadku prawnie irrelewantne²⁸. Z kolei do dokona-

uwzględniona przez ustawodawcę — zob. A. Lichorowicz, *O projekcie ustawy o zmianie ustawy o ochronie prawnej odmian roślin (sygn. akt RL-0303-107/05)*, „Przegląd Legislacyjny” 2006, nr 2, s. 162–163.

²⁵ O funkcjach prawa karnego — zob. W. Wróbel, A. Zoll, *Polskie prawo karne. Część ogólna*, Kraków 2011, s. 39–46.

²⁶ Dla porównania warto odnotować, że w przepisach karnych ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych uregulowano sześć przepisów karnych materialnych typizujących czyny zabronione (w tym 9 czynów zabronionych w typie podstawowym: art. 115 ust. 1, art. 115 ust. 2, art. 115 ust. 3, art. 116 ust. 1, art. 117 ust. 1, art. 118 ust. 1, art. 118¹ ust. 1, art. 118¹ ust. 2, art. 119), a w ustawie — Prawo własności przemysłowej pięć przepisów karnych materialnych typizujących czyny zabronione (w tym 7 czynów zabronionych w typie podstawowym: 303 ust. 1, art. 304 ust. 1, art. 304 ust. 2, art. 305 ust. 1, art. 307 ust. 1, art. 307 ust. 2, art. 308).

²⁷ Zob. A. Gubiński, *W kwestii rozgraniczania niektórych kategorii wykroczeń i przestępstw*, „Państwo i Prawo” 1972, nr 2, s. 40–52.

²⁸ Rozwiązanie to należy pozytywnie ocenić w związku z subsydiarną rolą (*ultima ratio*), jaką pełnią przepisy karne gospodarcze. Ochronę tymczasowego prawa wyłącznego do odmiany od mo-

nia drugiego z przestępstw gospodarczych dochodzi w przypadku naruszenia nazwy odmiany chronionej wyłącznym prawem poprzez bezprawne jej użycie do oznaczenia innego materiału siewnego lub materiału ze zbioru innej lub nieznannej odmiany. Działanie tego rodzaju dąży w oczywisty sposób do naruszenia funkcji informacyjnej, którą w obrocie gospodarczym pełni nazwa odmiany, i nosi znamiona wprowadzenia w błąd co do jej istotnych właściwości²⁹. Jakkolwiek moment uzyskania wyłącznego prawa do odmiany oraz objęcia ochroną jej nazwy jest zbieżny w czasie, uprawnienia te mają inny charakter, stąd wydaje się, że uzasadnionym byłoby uregulowanie omawianych przestępstw gospodarczych w dwóch osobnych przepisach karnych.

W tym kontekście dziwi również, że oba te czyny zabronione występują jedynie w typie podstawowym. Ustawodawca zrezygnował z dość powszechnej w prawie karnym własności intelektualnej *sensu largo* konstrukcji kwalifikowanego typu czynu zabronionego polegającego na uczynieniu sobie przez sprawcę stałego źródła dochodu z popełnienia przestępstwa³⁰. Zważając na gospodarczy aspekt obu kryminalizowanych zachowań wspomniana decyzja ustawodawcy stanowi nie tylko odstępstwo od wypracowanych dotychczas w tym zakresie standardów legislacyjnych, ale również istotną dla praktyki stosowania przedmiotowych przepisów lukę aksjologiczną.

Odnosząc się do szczegółowych zagadnień dotyczących konstrukcji poszczególnych typów czynów zabronionych w pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę na znamię czasownikowe „naruszenia” wyłącznego prawa do odmiany. W literaturze przedmiotu wskazano co prawda na nieprecyzyjność tego zwrotu, mylnie podniesiono jednak, że jest to wyłączny przypadek użycia określenia o charakterze zbiorczym i ogólnikowym w opisie znamion czynu zabronionego z zakresu porównywanych tu regulacji prawnokarnych³¹. Jako przykład można wskazać przepis art. 115 ust. 3 pr. aut., w którym zachowanie sprawcze zostało określone jako naruszenie prawa autorskiego lub prawa pokrewnego w inny sposób niż określony w przepisach art. 115 ust. 1 i 2 pr. aut. Obie przywołane konstrukcje przepisów karnych godzą ewidentnie w konstytucyjną zasadę dostatecznej określoności czynu zabronionego (art. 42 ust. 1 Konstytucji RP) oraz podstawowe zasady techniki prawodawczej z zakresu ustawodawstwa karnego, przez co od dłuższego czasu

mentu złożenia przez hodowcę wniosku o jego przyznanie mogą skutecznie zabezpieczać przepisy cywilnoprawne (art. 36a).

²⁹ Chodzi tu przede wszystkim o podstawowe cechy odmiany, jak jej odrębność, wyrównanie i trwałość, potwierdzone przez COBORU w toku tzw. badań OWT (odrębności, wyrównania i trwałości) prowadzonych w celu przyznania wyłącznego prawa (art. 15 ust. 1 pr. ochr. odm. rośl. u.).

³⁰ Znamię to występuje w opisie kwalifikowanych typów czynów zabronionych uregulowanych zarówno w przepisach karnych ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych (art. 116 ust. 3, art. 117 ust. 2, art. 118 ust. 2), jak i w przepisach karnych ustawy — Prawo własności przemysłowej (art. 305 ust. 3).

³¹ K. Jasińska, *Tezy do art. 37, [w:] Ustawa o ochronie...*, s. 271.

stanowią przedmiot uzasadnionej krytyki ze strony doktryny³². W obecnym stanie normatywnym — z uwagi na szeroko określone ramy kryminalizacji — istnieje zatem ryzyko wybiórczego stosowania przepisu art. 37 pkt 1 pr. ochr. odm. roślin u., co faktycznie zmniejsza jego praktyczne zastosowanie³³. *De lege ferenda* należy więc postulować dokonanie przez ustawodawcę zmian legislacyjnych w omawianym zakresie w postaci uściślenia znamienia czasownikowego („narusza”) poprzez zawężenie jego zakresu znaczeniowego.

Jeśli chodzi o drugie z przestępstw gospodarczych uregulowanych przedmiotową ustawą, warto podkreślić, że jego konstrukcja — z uwagi na charakterystyczny przedmiot bezpośredniej ochrony (nazwa) — zapewnia szerokie *spectrum* prawnokarnej ochrony poprzez możliwość kumulatywnego zastosowania przepisów karnych z ustawy — Prawo własności przemysłowej oraz ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Nazwa odmiany chronionej wyłącznym prawem może bowiem stanowić — przy spełnieniu określonych ustawą przesłanek — zarówno znak towarowy w postaci słownej, jak i (choć wyjątkowo rzadko) utwór³⁴. W takiej sytuacji istnieje zatem możliwość wypełnienia znamion przestępstwa gospodarczego z art. 37 pkt 2 pr. ochr. odm. roślin u. z jednoczesnym zaktualizowaniem się przesłanek do zastosowania odpowiednio przepisu art. 305 ust. 1–3 pr. wł. przem. (przestępstwa przeciwko znakom towarowym), bądź też chociażby przepisu art. 115 ust. 3 pr. aut. (inne naruszenia prawa autorskiego). Przykład ten w znacznej mierze obrazuje komplementarność polskich regulacji karnych z zakresu szeroko rozumianej własności intelektualnej, a przy tym ich role w ochronie paralelnych praw na dobrach niematerialnych.

Przy ocenie obecnego kształtu legislacyjnego przestępstw gospodarczych przeciwko chronionym prawnie odmianom roślin na uwagę zasługuje również

³² Zob. Z. Cwiakalski, *Tezy do art. 115, [w:] Prawo autorskie i prawa pokrewne. Komentarz*, red. J. Barta, R. Markiewicz, Warszawa 2011, s. 735 wraz z cytowaną literaturą. Warto również nadmienić, że zwrot „w inny sposób narusza” był stosowany także we wcześniejszych regulacjach karnych z zakresu prawa własności intelektualnej *sensu largo* (np. art. 121 ust. 2 oraz art. 123 ust. 2 ustawy o wynalazczości z dnia 19 października 1972 r., Dz. U. z 1998 r., Nr 88, poz. 554), które również z powodu „małej dbałości ustawodawcy o precyzję wypowiedzi normatywnych” były przedmiotem doktrynalnej krytyki — zob. Z. Siwik, *Kryminologiczne i karnoprawne uwagi krytyczne o przestępstwach i wykroczeniach z ustawy o wynalazczości*, „Acta Universitatis Wratislaviensis. Prawo pracy wynalazczej”, Wrocław 1988, s. 178–179.

³³ L. Gardocki, *Typowe zakłócenia funkcji zasady nullum crimen sine lege*, „Studia Iuridica” 1982, nr 10, s. 55.

³⁴ W przedmiocie kontrowersji związanych z uznaniem pojedynczych słów za utwór — zob. J. Barta, R. Markiewicz, *Prawo autorskie*, Warszawa 2010, s. 47. Odnośnie do polskiego orzecznictwa sądowego dookreślającego możliwe przedmioty prawa autorskiego — zob. J. Barta, R. Markiewicz, *Tezy do art. 1, [w:] Prawo autorskie...*, s. 29. O dziełach mogących być równocześnie znakiem towarowym — zob. M. Kępiński, *Prawo autorskie a ochrona znaków towarowych. Zagadnienia granic ochrony*, [w:] *Granice prawa autorskiego*, red. J. Kępiński, K. Kłafkowska-Waśniowska, R. Sikorski, Warszawa 2010, s. 158–161.

fakt, że ustawodawca nie stypizował czynu zabronionego polegającego na przywłaszczeniu sobie autorstwa cudzej odmiany rośliny. Wydaje się to o tyle niezrozumiałe, że w pokrewnej regulacji z zakresu tak zwanych przestępstw patentowych tego rodzaju przestępstwo gospodarcze się pojawia (art. 303 ust. 1 pr. wł. przem.), a ponadto było już unormowane w odniesieniu do praw wyłącznych do odmiany pod rządami przywoływanej wcześniej ustawy o nasiennictwie z dnia 10 października 1987 r. (art. 72).

Odnosnie do zastrzeżeń dotyczących legislacyjnego kształtu sankcji karnych przewidzianych za oba pozakodeksowe przestępstwa gospodarcze, niekonsekwentnym — a przede wszystkim sprzecznym z przyjętymi zasadami techniki prawodawczej — jest posłużenie się w ich redakcji samym pojęciem „grzywny” bez uściślenia, że mowa tutaj *sensu stricto* o karze w rozumieniu prawa karnego³⁵. Grzywna może bowiem stanowić pozakarną sankcję represyjną, stąd też koniecznym jest w tym względzie wyraźne stosowanie pojęć kodeksowych („kara grzywny”), a ponadto konsekwentne posługiwanie się jednym przyjętym dla nich zakresem znaczeniowym w obrębie danego aktu („grzywna” w art. 37 v. „kara grzywny” w art. 37a).

W zakresie konstrukcji pozakodeksowych wykroczeń gospodarczych z art. 37a pkt 1–5 pr. ochr. odm. rośl. u. doszło do wielu rażących naruszeń o charakterze techniczno-legislacyjnym. Z nieuzasadnionych przyczyn ustawodawca, określając we wskazanych przepisach karnych czynność sprawczą, posłużył się trzykrotnie czasownikiem „uniemożliwia”, zamiast szerszym zakresowo, a zarazem charakterystycznym dla regulacji kodeksowych, zwrotem „utrudnia lub utrudnia”. W konsekwencji doprowadziło to nie tylko do systemowej niespójności terminologicznej w tym względzie, ale istotnie ograniczyło zakres kryminalizacji wykroczeń gospodarczych z art. 37a pkt 1–2 i 5 pr. ochr. odm. rośl. u.³⁶ Z niewiadomych również powodów wykroczenia te — pomimo jednakowego znamienia czasownikowego — zostały uregulowane w dość przypadkowej kolejności (pkt 1, pkt 2, pkt 5), choć uzasadnioną, z punktu widzenia spójnej konstrukcji przepisu karnego, byłaby ich komasacja w obrębie jednego punktu. Występujące natomiast nieścisłości przy określeniu znamion wykroczenia gospodarczego z art. 37a pkt 4 (z uwagi na blankietowy charakter dyspozycji tego przepisu karnego³⁷) zostały ostatecznie doprecyzowane przez ustawę nowelizacyjną z dnia 1 lipca 2011 r.,

³⁵ Odmienne: J. Warylewski, *Tezy do § 81, [w:] Zasady techniki prawodawczej. Komentarz do rozporządzenia*, red. J. Warylewski, Warszawa 2003, s. 341–342.

³⁶ Jeśli chodzi o zakresowe relacje pomiędzy zwrotami „uniemożliwia” i „utrudnia” — zob. W. Kotowski, B. Kurzępa, *op. cit.*, s. 279.

³⁷ T. Dukiet-Nagórska, *Kilka uwag o zasadzie nullum crimen sine lege w polskim porządku prawnym*, [w:] *Nauki penalne wobec problemów współczesnej przestępczości. Księga jubileuszowa z okazji 70. Rocznicy urodzin Profesora Andrzeja Gaberle*, red. K. Krajewski, Warszawa 2007, s. 45–46.

przez co zgłaszane dotychczas zastrzeżenia do jego technicznej redakcji straciły na aktualności³⁸.

Na marginesie prowadzonych rozważań warto też wskazać na niedbałą redakcję przepisu art. 37b, który w swej treści odbiega od obowiązującego standardu wyznaczonego przez § 81 rozporządzenia w sprawie „Zasad techniki prawodawczej”³⁹. Co niezrozumiałe — ustawodawca nie skorygował w kolejnych ustawach nowelizacyjnych błędnej treści tego przepisu karnego, mimo że występuje ona od momentu uchwalenia przedmiotowych regulacji.

Problematyka sankcji karnych przewidzianych przez przepisy karne ustawy o ochronie prawnej odmian roślin

W przepisach karnych ustawy o ochronie prawnej odmian roślin zastosowano względnie określone sankcje złożone o charakterze alternatywnym (przestępstwa gospodarcze) oraz sankcje jednorodziejowe (wykroczenia gospodarcze). Z uwagi na fakt, że wszystkie unormowane tam czyny zabronione występują jedynie w typie podstawowym, sankcje te nie ulegają modyfikacji w zależności od wystąpienia okoliczności modalnych. Rozwiązanie to można ocenić negatywnie z punktu widzenia złożoności naruszeń, do jakich dochodzi w obrocie gospodarczym. Uregulowanie charakterystycznych dla pozostałych przestępstw gospodarczych przeciwko własności intelektualnej *sensu largo* zmodyfikowanych typów czynów zabronionych, przykładowo charakteryzujących się wspomnianym już uczynieniem sobie z popełnienia przestępstwa stałego źródła dochodu, stanowiłoby niewątpliwie uelastycznienie i poszerzenie środków reakcji prawnokarnej. Należy zauważyć, że jakkolwiek na mocy przepisów kodeksowych istnieje w określonych przypadkach — chociażby jak w przywołanym powyżej — możliwość zastosowania nadzwyczajnego obostrzenia kary (*vide* art. 65 Kodeksu karnego [dalej: k.k.]), w kontekście górnej granicy sankcji karnej przewidzianej za przestępstwa gospodarcze z art. 37 pkt 1–2 pr. ochr. odm. roślin u. mogłaby ona jednak się okazać niezbyt dolegliwa dla sprawcy⁴⁰.

³⁸ Mowa o ustawie z dnia 1 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o ochronie prawnej odmian roślin (Dz. U. Nr 186, poz. 1099). Przedmiotowa nowelizacja wiązała się z koniecznością doprecyzowania głównych założeń instytucji odstępowania rolnego, skutkując tym samym zmianą w opisie czynu zabronionego z art. 37a pkt 4 pr. ochr. odm. roślin u. Zob. także: K. Jasińska, *Tezy do art. 37a*, [w:] *Ustawa o ochronie...*, s. 279.

³⁹ Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (Dz. U. Nr 100, poz. 908).

⁴⁰ Dla porównania warto wskazać, że np. przy przestępstwach przeciwko znakom towarowym (art. 305 ust. 3 pr. wł. przem.) oraz przy przestępstwie tzw. piractwa (art. 116 ust. 3 pr. aut.) — z uwagi na wysoką społeczną szkodliwość przedmiotowych czynów — przewidziana przez ustawodawcę wysokość sankcji karnej wymierzanej wobec sprawcy, który uczynił sobie z popełnienia przestępstwa stałe źródło dochodu, przekracza przewidzianą przez te przepisy górną granicę ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę. W tym przypadku brak typu kwalifikowanego czynów

Biorąc pod uwagę ekonomiczny aspekt praw na dobrach niematerialnych, kara grzywny powinna spełniać kluczową rolę w ich prawnokarnej ochronie. Z punktu widzenia racjonalnej polityki kryminalnej w tym względzie tylko najcięższe gatunkowo czyny zabronione (najczęściej w postaci typów kwalifikowanych) powinny przewidywać sankcje o charakterze izolacyjnym w postaci aresztu lub kary pozbawienia wolności. Zgodnie zresztą z ogólnymi dyrektywami wymiaru kary w przypadku przestępstwa zagrożonego karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 5 lat (reguła ta znajduje zatem zastosowanie do wszystkich przestępstw gospodarczych przeciwko własności intelektualnej *sensu largo*) sąd może orzec zamiast niej karę grzywny (*vide* art. 58 § 3 k.k.). Nie chodzi przecież o nadmierną represyjność prawnokarnej reakcji — gdyż na ogół w praktyce obrotu gospodarczego tego rodzaju okoliczność pozostaje bez większego wpływu na skalę i rozmiar przestępczości — ale adekwatność kary do popełnionego czynu zabronionego, a przede wszystkim jej dolegliwość dla sprawcy⁴¹. Należy pamiętać, że konsekwencją objęcia danego zachowania przez ustawodawcę zakresem kryminalizacji jest również konieczność określenia proporcjonalnej sankcji karnej. Ochrona gwarantowana przez przepisy prawa karnego powinna być zatem pod względem jakościowym „czymś więcej” niż przewidziane w zakresie danej regulacji sankcje administracyjnoprawne lub sankcje cywilnoprawne⁴².

Biorąc pod uwagę powyższe konstatacje nie do końca zrozumiałą jest brak w omawianej ustawie szczególnej regulacji środka karnego przypadku przedmiotów, który unormowano zarówno w przepisach karnych prawa autorskiego, jak i prawa własności przemysłowej. Wspomniana instytucja z pewnością znalazłaby zastosowanie przy przestępstwie gospodarczym polegającym na naruszeniu zasad oznaczania materiału siewnego nazwą odmiany chronionej (art. 37 pkt 2). Wprowadzenie środka karnego, który dopuszczałby orzeczenie na rzecz Skarbu Państwa przypadku fałszywie oznaczonego materiału siewnego niezależnie od tego, czy był on własnością sprawcy, mogłoby w praktyce okazać się o wiele efektywniejszą sankcją niż tradycyjna kara. Oczywiście, istniałaby również wątpliwość

zabronionych unormowanych w art. 37 pkt 1–2 pr. ochr. odm. rośl. u. wydaje się wyrazem niekonsekwencji ustawodawcy w kształtowaniu spójnej polityki karnej za przestępstwa przeciwko szeroko rozumianej własności intelektualnej.

⁴¹ Zob. B. Janiszewski, *Dolegliwość jako element współczesnej kary kryminalnej*, [w:] *Przestępstwo – kara – polityka kryminalna. Problemy tworzenia i funkcjonowania prawa. Księga jubileuszowa z okazji 70. rocznicy urodzin Profesora Tomasza Kaczmarka*, red. J. Giezek, Kraków 2006, s. 297–323.

⁴² Z. Siwik, *Kryminologiczne...*, s. 186. Należy w tym miejscu podkreślić, że do postępowania w sprawach uregulowanych w ustawie znajdują zastosowanie przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego (art. 3), co tym samym stanowi podstawę do stosowania prawnie przewidzianych sankcji administracyjnych. Sankcje cywilnoprawne zostały natomiast przewidziane w rozdziale 2a przedmiotowej ustawy.

— podobnie jak na gruncie przepisu art. 306 ust. 1 pr. wł. przem.⁴³ — czy zakresem przepadku powinno być objęte jedynie samo podrobione oznaczenie (tj. opakowanie materiału siewnego)⁴⁴, czy też jego zawartość. Można jednak wysunąć w tej kwestii pogląd, że materiał siewny lub materiał ze zbioru innej lub nieznaney odmiany stanowiłyby w tym przypadku przedmioty pochodzące bezpośrednio z popełnienia przestępstwa (*producta sceleris*).

Kwestia wspólnotowego prawa do ochrony odmian roślin w świetle zakresu kryminalizacji polskich przepisów karnych

Na tle prowadzonych rozważań trzeba pokrótce odnieść się w jednej zasadniczej kwestii do wpływu prawa unijnego na krajowe regulacje z zakresu prawa własności intelektualnej *sensu largo*, a w szczególności ich wpływu na zakres zastosowania i rolę przepisów karnych gospodarczych⁴⁵. Zagadnienie to wiąże się z możliwością uzyskania na mocy prawodawstwa unijnego wspólnotowego prawa do ochrony odmian roślin⁴⁶, które zapewnia ochronę na całym obszarze Unii Europejskiej, w tym także na terytorium Polski. Unijne rozporządzenie, w którym unormowano przedmiotową instytucję, wywołuje bezpośrednie skutki w prawie krajowym, tworząc tym samym drugi, komplementarny z punktu widzenia prawa prywatnego system ochrony. Problem w tym, że unijne pojęcie „wspólnotowego prawa do ochrony odmian roślin” występuje w krajowym porządku prawnym obok ustawowego pojęcia „wyłącznego prawa do odmiany”, choć tym co je zasadniczo różni, jest w znacznej mierze jedynie zakres terytorialny przyznanej ochrony, którą gwarantują.

⁴³ Szerzej zob. J. Raglewski, *Tezy do art. 306 pr. wł. przem.*, [w:] *Prawo własności przemysłowej. Komentarz do przepisów karnych*, LEX/el. 2009.

⁴⁴ W tym zakresie zob. rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 kwietnia 2013 r. w sprawie rodzaju opakowań materiału siewnego roślin rolniczych i warzywnych, sposobu ich zabezpieczania oraz szczegółowego sposobu etykietowania i plombowania (Dz. U. poz. 513).

⁴⁵ Szerzej zob. S. Żółtek, *Prawo karne gospodarcze w aspekcie regulacji unijnych*, „Studia Iuridica” 2006, nr 46, s. 345–359.

⁴⁶ Zob. rozporządzenie Rady (WE) nr 2100/94 z dnia 27 lipca 1994 r. w sprawie wspólnotowego systemu ochrony odmian roślin (Dz. U. UE L 227 z dnia 1 września 1994 r.). Należy przy tym dodać, że przedmiotowe rozporządzenie — w związku z ograniczonymi kompetencjami UE do harmonizacji prawa karnego państw członkowskich — nie normuje prawnokarnych aspektów ochrony tego wspólnotowego prawa. W tym kontekście zob. M. Szwarc-Kuczer, *Kompetencje Unii Europejskiej w dziedzinie harmonizacji prawa karnego materialnego*, Warszawa 2011, s. 108–138.

W świetle podstawowych zasad interpretacji prawa karnego rozstrzygającą rolę pełnią bez wątpienia dyrektywy wykładni językowej, które wskazują, że znaczenia określonych pojęć należy szukać wyłącznie w obszarze ich granic semantycznych. Skoro zatem w dyspozycjach przepisów karnych ustawy o ochronie prawnej odmian roślin ustawodawca posługuje się tylko jednym ze wspomnianych pojęć, a istniejąca między nimi dystynkcja ma swoje uzasadnienie w porządku prawnym, nie można przyjąć, że mogą być one stosowane zamiennie i mają tożsamy charakter. *De lege lata* uznać należy, że wspólnotowe prawo do ochrony odmian roślin nie jest objęte ochroną gwarantowaną przez krajowe ustawodawstwo karne. Stan ten powinien jednak ulec jak najszybszej zmianie poprzez wprowadzenie — w drodze legislacyjnej — zmian redakcyjnych w przepisach art. 37 i 37a omawianej ustawy⁴⁷.

Podsumowanie

Przedstawiony powyżej zarys problematyki dotyczącej miejsca, charakteru i funkcji odpowiedzialności karnej *sensu largo* za naruszenia praw na dobrach niematerialnych — dokonany na przykładzie ustawy o ochronie prawnej odmian roślin — stanowi doniosłe zagadnienie teoretyczne i praktyczne w kontekście dynamicznego rozwoju szeroko rozumianego prawa własności intelektualnej.

Prawo karne gospodarcze posiada swoje instrumenty ochrony przedmiotowych praw, przez co musi być postrzegane jako komplementarne uzupełnienie przewidzianych w tym zakresie sankcji administracyjnoprawnych i sankcji cywilnoprawnych. Przedmiotowe regulacje mogą co prawda zostać uznane za nie w pełni spójne systemowo (tab. 1) oraz wymagające po części zmian o charakterze techniczno-legislacyjnym, nie podważa to jednak ich subsydiarnej roli, jaką pełnią w ochronie praw na dobrach niematerialnych. Dążenie do ujednolicenia wskazanych przepisów karnych oraz osiągnięcia przez nie kompleksowego charakteru należy zatem uznać nie tylko za pożądane, ale przede wszystkim obiektywnie uzasadnione.

⁴⁷ Analogiczny problem, który wymaga również interwencji ustawodawczej, powstaje na gruncie przepisów karnych, w których uregulowano przestępstwa przeciwko znakom towarowym (art. 305 ust. 1–3 pr. wł. przem.). Zob. rozporządzenie Rady WE nr 207/2009 z dnia 26 lutego 2009 r. w sprawie wspólnotowego znaku towarowego (Dz. U. UE L 78 z dnia 24 marca 2009 r.); szerzej zob. D. du Cane, *Czy piractwo znaku wspólnotowego jest przestępstwem z art. 305 prawa własności przemysłowej?*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2010, nr 1, s. 44–47.

Tabela 1. Porównanie przepisów karnych materialnoprawnych z zakresu własności intelektualnej.
Stan aktualny

Prawo karne gospodarcze własności intelektualnej	Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych	Ustawa — Prawo własności przemysłowej	Ustawa o ochronie prawnej odmian roślin
Liczba przepisów karnych materialnych	9 przepisów karnych	7 przepisów karnych	2 przepisy karne
Liczba stypizowanych czynów zabronionych w typie podstawowym	9 czynów zabronionych w tym 7 przestępstw gospodarczych	7 czynów zabronionych, w tym: 4 przestępstwa gospodarcze 3 wykroczenia gospodarcze	7 czynów zabronionych, w tym: 2 przestępstwa gospodarcze 5 wykroczeń gospodarczych
Rozpiętość sankcji karnych	Przestępstwa: kara grzywny — kara ograniczenia wolności — kara pozbawienia wolności do lat 5	Przestępstwa: kara grzywny — kara ograniczenia wolności — kara pozbawienia wolności do lat 5 Wykroczenia: kara grzywny lub kara aresztu	Przestępstwa: kara grzywny — kara ograniczenia wolności — kara pozbawienia wolności do roku Wykroczenia: kara grzywny
Szczególne (swoiste) instytucje prawne	Szczególne regulacje środka karnego przypadku przedmiotów (art. 121 ust. 1–2)	Szczególne regulacje środka karnego przypadku przedmiotów (art. 306 ust. 1–3)	Brak
Tryb ścigania	Przestępstwa publicznoskargowe ścigane na wniosek pokrzywdzonego (art. 116 ust. 1–2 i 4, art. 117 ust. 1, art. 118 ¹ , art. 119) oraz z urzędu (art. 115 ust. 1–3, art. 116 ust. 3, art. 117 ust. 2, art. 118 ust. 2–3)	Przestępstwa publicznoskargowe ścigane na wniosek pokrzywdzonego (art. 303, art. 304, art. 305 ust. 1–2) oraz z urzędu (art. 305 ust. 3) Wykroczenia ścigane na żądanie (<i>actio popularis</i>)	Przestępstwa publicznoskargowe ścigane z urzędu (art. 37 pkt 1–2) Wykroczenia ścigane na żądanie (<i>actio popularis</i>)
Możliwość pociągnięcia do odpowiedzialności podmiotu zbiorowego	TAK	NIE	NIE

Źródło: Opracowanie własne.

Criminal provisions of the Plant Variety Protection Act — introduction to the role of economic criminal law in the intellectual property protection

Summary

Applicable penal provisions of the Plant Variety Protection Act belong to economic criminal law, which protects a widely understood intellectual property rights. The main purpose of the present article is to attempt an evaluation of a cohesion of subjective legal regulations on the grounds of penal provisions contained in Copyright Law and Industrial Property Law. The author conducted an analysis concerning economic crimes and offenses included in Chapter III of the Plant Variety Protection Act from the technical and legislative perspective as well as its penal range. In the present study, there are included also some needed suggestions, concerning the necessity of potential changes, e.g. extension of the criminalization scope in the field of community regulations of protection of plant variety.

Systemic interpretation of the penal provisions enables to emphasize the purposes and functions of the economic criminal law in the field of Intellectual Property Rights and its role which the mentioned provisions fulfill in relation to the existing administrative and civil sanctions.

Keywords: plant variety rights, economic criminal law, legal protection, criminal sanctions, intellectual property, industrial property, patent, trademark